

**PROCEEDINGS OF
THE SECOND INTERNATIONAL CONFERENCE
OF THE ASIAN PHILOSOPHICAL ASSOCIATION**

**The Rise of Asian Community and
the New Dialogue between
Past and Future of the World**

Common Presidents

Prof. Dr. Alparslan Açikgenç, Fatih University, Turkey

Prof. Dr. Choi Woo-Won, Pusan National University, Korea

Prof. Dr. Ken' ichi Sudo, Kobe University, Japan

**DaeDong Philosophical Association
Pusan, Korea, 2006**

ASYA TOPLUMLARINDA ORTAK BİR KÜLTÜR ÖĞESİ: ON İKİ HAYVANLI TAKVİM (A COMMON CULTURAL ELEMENT IN ASIAN SOCIETIES: TWELVE-ANIMAL ZODIAC CALENDAR)

Doç. Dr. Mehmet KARA*
mehkara@yahoo.com

ABSTRACT

Different methods of calculations and different figures are used in calendars of some nations in the past. Twelve animals are used as figures in the common calendars of Asian nations. The animal names and the order of the names are almost the same in Asian societies. "The Twelve-Animal Zodiac Calendar" thought to have been belonging to the Chinese society actually belongs to Turks according to some Turkish scientist and some scientists in the West. The names of the animals in the "Twelve-Animal Zodiac Calendar of Turks" are: Mouse, cow, leopard, rabbit, dragon, snake, horse, sheep, monkey, chicken, dog, pig. In the other twelve-animal zodiac calendars of Korean, Chinese, Japanese and Vietnamese, an animal name is sometimes replaced with the name of male, female or young offspring of the animal, or a similar animals name is used instead. In all these calendars, comments are made about the lives of people, events are foretold about the future based on the name of the animal representing the year by some people or astrologists. Zodiac system consists of twelve constellations today. A year having thwelve month may have a relationship to this. In the horoscopes, sometimes object names are used in stead of animal names. The the horoscope system used in Turkey has the following names: Aries Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra, Scorpio, Sagittarius, Capricorn, Aquarius, Pisces.

Key Words: Calendar, "Twelve-Animal Zodiac Calendar of Turks", "Twelve-Animal Zodiac Calendar", Asian societies, Zodiac, Zodiac system, common culture, Turkey, Korea, China, Japan.

İnsanoğlu, yazıyı ve matematiği/saymayı keşfettikten sonra değişik sistemler geliştirmiştir. Bu sistemlerden biri de hayatın ve işlerin tanziminde büyük kolaylıklar sağlayan; gün, ay ve yıl eksenli bir hesaplama dayanan “takvim”dir.

Güneş ve ayın dönüşü, takvimin geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Güneşe göre takvim geliştirenler, dünyanın güneş etrafında bir tam dönüşünü (365 gün 6 saat) esas almışlardır. Bu şekilde oluşturulan takvimlere “Güneş Takvimi” deniyor. Aya göre takvim geliştirenlerse, ayın dünya etrafında 12 kez dönmesini (12 x 29.5=354 gün) esas almışlardır. Bu şekilde oluşturulan takvimlere “Ay Takvimi” deniyor. İlk “Güneş Takvimi”ni Mısırlılar, ilk “Ay Takvimi”ni ise Sümerler icat etmiştir.

Bir diğer takvim çeşidi ise, Asya toplumlarının ortak yıl hesaplama sistemi olduğu anlaşılan “On iki Hayvanlı Takvim”dir. Doğu dünyasında Çinlilere ait olduğu düşünülen bu takvim, Türk bilim adamları ve bazı Batılı bilim adamlarına göre Türklere aittir. Edouard Chavannes'in *Le Cycle turc des Douze Animaux (On İki Hayvanlı Türk Takvimi)* adlı araştırmasına göre Asya'da kullanılan “On İki Hayvanlı Takvim” Türklere ait bir takvim sistemi idi ve Çinliler bu takvimi Türklere almıştı. Chavannes, bu yüzden de araştırmasının adını *On İki Hayvanlı Türk Takvimi* koymuştur¹.

“On iki Hayvanlı Takvim”in diğer takvimlerden ayrıldığı nokta, sadece bir yılı ifade etmemesidir. Her yılı bir hayvan adıyla anılan bu takvim, on iki hayvana ait “on iki yıllık” dilimi kapsayan farklı bir hesaplama dayandır. “Güneş Takvimi”ni temel alan “On İki Hayvanlı Takvim”de bir yıl; 365 gün, 5 saat, 48 dakika, 45 saniyedir. Birinci hayvanın adıyla on iki yıllık dilim başlar, on ikinci hayvanın adıyla anılan yıl bitince tekrar ilk hayvana ait yıla geri dönlür. Öte yandan 12 yılın 5 katı olan 60 yıllık geniş zaman dilimleri de bu takvimde önemlidir. Eskiden belirli olaylar bunlar dikkate alınarak tarihlendiriliyordu. “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”nde yılbaşı, gece ile gündüzün eşit olduğu 21 Mart, Nevruz günü ile başlardı. 1 yıl 4 mevsim ya da 6 haftadan (her biri 60 gün) ibaretti. Bu takvimde gece yarısı başladığı kabul edilen “gün”, 12 eşit “çağ”a bölünmüştü. Her bir çağ 2 saate karşılık gelmekteydi. Dolayısıyla bir gün de 24 saat idi. Her bir çağ ise sekiz “keh”ten ibaretti².

“On İki Hayvanlı Takvim”de kullanılan hayvan adları ve bunların yıl olarak sırası Asya toplumlarında hemen hemen aynıdır. Türk takviminde yer alan on iki hayvanın adları şöyledir: Fare, sığır, pars, tavşan, ejder, yılan, at, koyun, maymun, tavuk, köpek, domuz/kara geyik. On iki hayvanlı Kore, Çin, Moğol, Japon ve Vietnam takvimlerinde bazen bu hayvan adlarının erkeği ile dişisi veya yavrusu yer değiştirmekte, bazen de yıl adı olarak kullanılan bir hayvana benzeyen başka bir hayvan bu takvimde yer almaktadır.

Hayvan adlarının bu takvimde geliş sırası konusunda da değişik rivayetler vardır. Takvime kaynaklık eden Çin efsanesine göre; Buda, bütün hayvanları huzuruna çağırılmış. Emrini

dinleyip gelen hayvanlara da geliş sıralarına göre birer yıl hediye etmiş. En hızlı gelen fare ilk yılı almış. Onu boğa, kaplan, tavşan, ejderha, yılan, at, koç, maymun, horoz, köpek ve domuz takip etmiş. Daha sonra yıllar, bu hayvanların isimleriyle anılmış³.

Hayvan adlarının geliş sırası konusunda Türk rivayetleri de bulunmaktadır. İsa Özkan, bir makalesinde Uygur Türkleri arasında yaşayan “müçel” ile ilgili bir efsaneden söz eder. *müçel* kelimesi, “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”nde on iki yıllık devreye verilen addır. Bu gün Türkistan’da bir kişiye yaşı sorulduğu zaman “müçel” hesabıyla cevap vermektedir. Mesela otuz altı yaşındaki bir kimse, yaşını “üç müçel” olarak ifade etmektedir. *müçel*’in burada “on iki” manasına geldiği anlaşılıyor. Kaşgarlı Mahmud’un *Divânu Lugâti’t-Türk*’te “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”nin ortaya çıkışıyla ilgili olarak kaydettiği efsane, Doğu Türkistan’daki ilim adamlarınca yazılı kaynaklardan tespit edilen tarihî bir Uygur rivâyeti olarak kabul edilmekte ve Uygur efsaneleri arasına alınmaktadır. Söz konusu efsaneye göre; Türk hakanlarından birisi kendi idaresinden birkaç yıl önce meydana gelen bir savaşla ilgili bilgi almak ister. Ancak danıştığı kişiler o savaşın yapıldığı yıl konusunda yanılırlar. Bunun üzerine Hakan, kendileri bu tarihte nasıl yanıldılarsa, daha sonra geleceklerin de yanlabileceklerini, bu sebeple göğün on iki burcu esas alınarak her yıla bir ad konulmasını ister. Hakan’ın teklifi kurultayca benimsenir. Daha sonra bir süre avına çıkılır. Hakan, hayvanların İlisu’ya doğru sürülmesini ve sıkıştırılmasını emreder. Avlanma devam ederken bazı hayvanlar suya atlayarak karşı sahile çıkmaya çalışırlar. Bunun üzerine karşıya her geçen hayvanın adını bir yıla ad olarak verirler. Bu hayvanların birincisi fare imiş. İlk geçen bu hayvan olduğu için, ilk yıl “fare yılı” olarak adlandırılmıştır⁴.

Bütün bu “On İki Hayvanlı Takvim”lerde, adları anılan hayvanlardan yola çıkılarak insanların hayatı ve gelecekleriyle ilgili yorumlar yapılmaktadır.

Bu gün de bazı insanlar, burçlara göre bir insanın hayatı ve geleceğiyle ilgili yorumlar yapmaya çalışmaktadırlar. Günümüz burç sistemi de on ikili olarak kabul edilmektedir. Ancak bu burç sisteminde hayvan adlarının yanında nesne adları da yaygın olarak kullanılmaktadır. Türkiye astrolojisinde on ikilik burç sisteminin adları sırasıyla şöyledir: Koç, boğa, ikizler, yengeç, aslan, başak, terazi, akrep, yay, oğlak, kova, balık.

Yasha Jampolsky’ye göre “On İki Hayvanlı Takvim”de yıl adı olan hayvanların özellikleri şöyledir:

1. Fare: Büyüleyici, zeki, uyanık, fırsatı iyi değerlendiren, anlayışlı, becerikli.
2. Boğa: Dürüst, sistemli, huzurlu, çalışkan, gerçekçi, sabit, kararlı.
3. Kaplan: Cesur, iradesi güçlü, hareketli, uysal, doğal lider, savaşılmaya hazır, vahşi.
4. Tavşan: Zeki, terbiyeli, estetik güzelliğe sahip, rahatına düşkün, iyi huylu, toplumsal-kişisel.

5. Ejderha: Gururlu, hareketli, cana yakın, iddialı, inatçı, karizmatik, bencil.
6. Yılan: Akıllı, sakin, düzenli, yalnız, dikkatli, alımlı, sır küpü.
7. At: Zarif, büyüleyici, ateşli, bağımsız, seyyah, inatçı.
8. Keçi: Hayal gücü kuvvetli, üretken, uysal, birlikte hareket eden, kutsal, aileye bağlı.
9. Maymun: Meraklı, hayal gücü kuvvetli, zeki, kurnaz, bağımsız, çılgın.
10. Horoz: Dürüst, havalı, zeki, komik, ağırbaşlı, kendinden emin, eleştirici.
11. Köpek: Sadık, açık sözlü, inatçı, samimi, sakin, mahir, sevgi dolu, dikkatli, tedirgin.
12. Domuz: Dürüst, anlayışlı, uzlaştırıcı, usta, popüler, dikkatli, güvenilir, keyfine düşkün⁵.

Bu özelliklerin bazıları evrensel tanımlamalar olabilir, ancak büyük çoğunluğu milletten millete değişiklik gösterebilir.

“On İki Hayvanlı Kore Takvimi”ne ait hayvan yıllarında doğan insanların özellikleriyle ilgili olarak şu yorumlar yapılmaktadır:

1. Fare Yılı (1912, 1924, 1936, 1948, 1960, 1972, 1984, 1996, 2008): Fare yılında doğanlar; neşeli, becerikli, tutumlu, zeki ve girişken olurlar. Genellikle ticarî ve siyasî hayatta çok başarılıdırlar. Sırlarını saklarlar, başkalarını çekiştirmekten zevk duyarlar. Zaman zaman cömert olabilirler, ancak bunların cömertliği kendilerine en yakın olan kimselerle sınırlıdır. Ejderha, maymun ve boğa yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

2. Boğa Yılı (1913, 1925, 1937, 1949, 1961, 1973, 1985, 1997, 2009): Boğa yılında doğanlar; çok çalışkan, güvenilir, gerçekçi, sistemli, sakin ve sabırlıdırlar. Fakat onlar, kızgın tabiatları ve inatlılıkları ile de tanınırlar. Yılan, fare ve horoz yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

3. Kaplan Yılı (1914, 1926, 1938, 1950, 1962, 1974, 1986, 1998, 2010): Kaplan yılında doğanlar; cesur, samimi ve sevecendirler. Aynı zamanda şüpheli tavrılı, çabuk tabiatlıdırlar ve ne yapacaklarını kestirmek zordur. İnsanlara büyük hürmet telkin ederler, ancak bazen kendilerinden yaş veya mevki bakımından büyük olanlarla zıtlaşırlar. Onların pratikliği, kendilerini işini iyi yapan insanlar konumuna yükseltir. Yılan, fare ve horoz yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

4. Tavşan Yılı (1915, 1927, 1939, 1951, 1963, 1975, 1987, 1999, 2011): Tavşan yılında doğanlar; dürüst ve saygılıdırlar. Kolaylıkla problemlerin üstesinden gelirler ve başkasının sıkıntılarını kolay çözerler, şansları yaver gider. Onlar aynı zamanda üstün zevkleriyle de tanınırlar. Özenli bir yaratılışa sahip olmaları, kendilerini işini iyi yapan insanlar hâline getirir. Yılan, maymun ve at yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

5. Ejderha Yılı (1916, 1928, 1940, 1952, 1964, 1976, 1988, 2000, 2012): Ejderha yılında doğanlar; çalışkan, esprili, yetenekli ve idealisttirler. Kararlılıkları, onları kendileri-

ne fazla güvenen kimseler olarak gösterebilir; ancak güven ve itimat telkin ederler. Çok kolay heyecanlanırlar, çabuk sinirlenirler ve inatçıdırlar. Maymun, fare ve horoz yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

6. Yılan Yılı (1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977, 1989, 2001, 2013): Yılan yılında doğanlar; hem büyüleyici hem de ileri görüşlü bir kişiliğe sahip olurlar. Ancak onlar; kibirli, bencil, hatta biraz da cimri olmaya meyillidirler. Parayla ilgili meselelerde şansları açıktır. Çok nadir olarak para sıkıntısı çekerler. Zaman zaman sıkıntı çekenlere yardımcı olmaya çalışırlar. Boğa, horoz ve ejderha yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

7. At Yılı (1918, 1930, 1942, 1954, 1966, 1978, 1990, 2002, 2014): At yılında doğanlar; neşeli, canlı ve popülerdirler. Genellikle üzüntü duymazlar ve farklı durumlara kolaylıkla uyum sağlarlar. Vefasızlığa meyilli ve çok gevezedirler. Olayları kolayca tahlil edebilmeleri ve işle ilgili sıkıntıların üstesinden gelebilmeleri, onların iyi bankacı ve iş adamı olmalarını sağlar. Kaplan ve köpek yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

8. Koyun Yılı (1919, 1931, 1943, 1955, 1967, 1979, 1991, 2003, 2015): Koyun yılında doğanlar; uysal, sevecen ve bazen de utangaçtırlar. Onlar, aynı zamanda kötümserdirler ve iç dünyaları kolayca bulanır. Endişelenmeye yatkın yaratılışları bile yaşadıkları problemleri çabucak unuturlar. Kendilerinden ayrılanlar, vasiyetlerinde onlara para bıraktığı için genellikle şansları açıktır. At, domuz ve tavşan yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

9. Maymun Yılı (1920, 1932, 1944, 1956, 1968, 1980, 1992, 2004, 2016): Maymun yılında doğanlar; kıvrak zekalı, becerikli ve eşine az rastlanır türden kimselerdir. Karar verme noktasında oldukça yeteneklidirler, ancak başkalarına tepeden bakmaya meyillidirler. Hırsla hareket etmeleri, çoğu kez onlara para ve şöhret kazandırır. Yenilikçi bir yaratılışa sahiptirler ve bu, onların iyi dili bilmelerini sağlar. Ejderha ve fare yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

10. Horoz Yılı (1921, 1933, 1945, 1957, 1969, 1981, 1993, 2005, 2017): Horoz yılında doğanlar; genellikle yanlış anlamaya yatkındırlar. Görünüşte saldırgan, kendine fazla güvenen, pervasız kimseler olsalar da iç yapıları bakımından ılımlı bir kişiliğe sahiptirler. Genellikle yerine getirebileceklerinden daha fazla söz vermeye meyillidirler. Seyahat etmeyi ve değişik hayat biçimlerini denemeyi severler. Karamsar bir ruh halini yaşamaya meyillidirler. Talihleri de ruh halleri gibi inişli çıkışlıdır. Yılan, ejderha ve boğa yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

11. Köpek Yılı (1922, 1934, 1946, 1958, 1970, 1982, 1994, 2006, 2018): Köpek yılında doğanlar; zeki ve organizatördürler. Büyük bir espri yetenekleri vardır. Taşıdıkları sorumluluk hissi ve sadakatleriyle tanınırlar. Sır saklayıcıdırlar. Oldukça bencil ve dik

başlıdırlar. Dürüstlükleri ve nezaketleri, onların iyi hüküm verici kimseler olmasını sağlar. At, kaplan, tavşan ve domuz yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar.

12. Domuz Yılı (1923, 1935, 1947, 1959, 1971, 1983, 1995, 2007, 2019): Domuz yılında doğanlar; cesur, vefalı ve naziktirler. Bilgiye karşı büyük bir açlık hissi içindedirler. Tez canlı ve içedönüktürler. Kendileriyle arkadaşlık kurmak zordur, fakat dostlukları sağlamdır. Bazen kendi menfaatleri için son derece dürüst görünmeye meyillidirler. Çalışma hayatında parlak olmasalar da edebiyat ve sanatta oldukça başarılıdırlar. Tavşan, koyun, köpek ve ejderha yılında doğanlarla daha iyi anlaşılırlar⁶.

“On İki Hayvanlı Türk Takvimi”ne ait hayvan yıllarında doğan insanların özellikleriyle ilgili olarak da bazı yorumlar bulunmaktadır. Kişisel web sayfasında Can Göknil, bu takvimle ilgili önemli açıklamalara yer vermiştir. Ona göre; “On İki Hayvanlı Türk Takvimi” sadece bir zaman ölçütü işlevi görmüyor. Her yıl, adını aldığı hayvanın özelliklerine sahiptir. Bu özellikler o yıl olacak ve yaşanacak olayları belirliyor. Aynı zamanda her kişinin karakteri ve yaşamı, doğduğu yılın genel özelliklerine göre önceden belirleniyor. Yıllara atfedilen özellikler incelendiğinde, doğrudan adını aldığı hayvanın özelliklerinden hareket edildiği görülüyor⁷.

Göknil'in sayfasındaki “On İki Hayvanlı Türk Takvimi” yorumlarında çok fazla olumsuz bir atmosfer çizilmektedir. Oysa “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”nin Türkmen varyantındaki yorumlar daha esnek ve makuldür. Bu yüzden bildirimizde onun aktardığı yorumları değil de “Taley-nama” adlı metnin Türkmencesinden Türkiye Türkçesine Tuna BEŞEN DELİCE tarafından aktarılan Türkmen yorumunu veriyoruz:

1. Fare Yılı (1912, 1924, 1936, 1948, 1960, 1972, 1984, 1996, 2008): Fare yılında doğan insan, gözden uzak kalmaya çalışır; genellikle ufak tefek işlerle meşgul olmayı tercih eder. Dış görünüşünden onun rahat, tepkisiz biri olduğunu düşünürsünüz. Ancak içinde fırtınalar kopmaktadır. Bu yılda doğan insanların görüntüsü de çekicidir. Başlarına kötü bir iş geldiğinde tahammül edebilirler; derdi, tasayı da içlerine atarlar. Eğer birini severlerse ona çok kıymet verirler. Fare yılında doğanlarla maymun, ejder, sığır yılında doğanların evlenmesi uygun olur.

2. Sığır Yılı (1913, 1925, 1937, 1949, 1961, 1973, 1985, 1997, 2009): Bu yılda doğanlar az konuşur ve sabırlıdırlar. Bunlar güvenilir, görgülü ve dış görünüş olarak alımlıdırlar. Bazen birden alevlenip sinirlenirler; o zaman bunlarla tartışmamak gerekir. Dışarıdan bakıldığında sıradan ve basit görünürler, ancak keskin bir zekâya sahiptirler. Hızlı düşünür, çabuk çözüm üretirler. Zorluklara göğüs germeyi severler. Gelenek ve inançlarına sıkı sıkıya bağlıdırlar. Ticarete başarısızdırlar. Ailelerine ve çocuklarına düşkündürler. Fare ya da tavuk yılında doğanlarla evlenmeleri uygundur.

3. Pars Yılı (1914, 1926, 1938, 1950, 1962, 1974, 1986, 1998, 2010): Pars yılında doğan insanlar iyi huylu, çabuk parlayan, düzensiz insanlardır. Önemli bir karar vermeleri gerektiğinde tereddüt ettikleri için çok fırsat kaçırlar. Sürekli tartışıp zıtlasmaktan zevk alır. Haksız olduklarını bilseler de söyledikleri sözden dönmezler. Samimî bir tevekkül sahibidir. Genelde düşünmeden iş yapar ve sonradan da yanıp yakılırlar. Düşünüp taşınarak iş yaptıklarındaysa başarılı olurlar. Sevgiye önem verseler de sevgiden yana şansları açık değildir. Pars yılında doğanların at ya da ejder yılında doğanlarla evlenmeleri daha iyi olur.

4. Tavşan Yılı (1915, 1927, 1939, 1951, 1963, 1975, 1987, 1999, 2011): Bu yılda doğan insanlar yetenekli, ancak biraz kibirlidirler. Hemen hepsi görgülü, temiz kalpli ve dış görünüşü güzel insanlardır. Hitap yetenekleri güçlüdür. Çevresindekilere saygı gösterir, kendileri de saygı görürler. Fakat sıkılgan ve çekingendirler. Yufka yürekli dirler, ufacık bir şey için üzürlü ler. Çok çalışkan ve dürüst olan bu insanlar, kanun ve kurallara sıkı sıkıya bağlıdır lar. Hemen hepsi, güler yüzlü, sevgi dolu ve özverili kimselerdir. Koyun, domuz ve-ya köpek yılında doğanlarla evlenmeleri daha uygun olur.

5. Ejder Yılı (1916, 1928, 1940, 1952, 1964, 1976, 1988, 2000, 2012): Ejder yılında doğan insanlar sağlıklı, güçlü ve enerji dolu insanlardır. Temiz kalpli, merhametli güvenilir ve dürüst olmaları bu insanların diğer iyi özellikleridir. Ufacık bir şey onları rahatsız eder ve kaygılandırır. Hep mükemmelliğe ulaşmayı amaçlarlar, bu yüzden de kendilerinden ve başkalarından beklentileri çoktur. Hepsi iyi yürekli, cesur, dürüst insanlardır. Onlara herkes saygı gösterir, insanlar üzerinde güçlü etkileri vardır. Fare, yılan, maymun veya tavuk yılında doğanlarla evlenmeleri tavsiye edilir.

6. Yılan Yılı (1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977, 1989, 2001, 2013): Yılan yılında doğanlar keskin zekâlı ve mantıklıdır lar. Çok konuşmazlar, akıl ve mantık ile iş yaparlar. İnsanlarla kurdukları ilişkilerde karşılıklı etkileşim ve saygı önemli yer tutar. Başladıkları her işi mutlaka sonuna kadar götürürler ve hep başarılıdır lar. Soğukkanlıdır lar ve çok hızlı karar verirler. Bazıları biraz cimridir; borç para vermeyi sevmezler. Yine de zor duruma düşen insanlara acır ve onlara yardımda bulunurlar. Bunların sığır ya da tavuk yılında doğanlarla yapacakları evlilikler mutluluk getirir.

7. At Yılı (1918, 1930, 1942, 1954, 1966, 1978, 1990, 2002, 2014): At yılında doğanlar güzel ve neşeli insanlardır. Eğlenceyi, eğlence meclislerini severler. Akıllı ve anlayışlıdır lar, ancak biraz fazla konuşurlar. İşleri hep yolundadır. Muhataplarını anlamakta başarılıdır lar. Sadece zihinsel faaliyetlerde değil, fiziksel işlerde de yeteneklidir ler. Özgür tabiatlıdır lar, kafalarına koyduklarını yaparlar. Bu özellikleri, onların zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olur. At yılında doğanlar; pars, köpek, koyun yılında doğanlarla evlenirlerse mutlu olurlar.

8. Koyun Yılı (1919, 1931, 1943, 1955, 1967, 1979, 1991, 2003, 2015): Bu insanlar temiz kalpli ve çekici kimselerdir. Doğayı severler. İyi huylu ve uyumlu olmalarına karşılık alıngan ve hassas bir yapıya sahiptirler. Çoğu memnuniyetsiz ve kararsızdır. Hepsinin dini inançları çok kuvvetlidir. Dođaüstü ve ilginç olaylar, bunların ilgisini çeker. Elllerinde iki şey varsa birini vermeye hazırdırlar; ancak vermeye hazır oldukları şey çoğunlukla başkasınınkidir. Düşüncelerini açıkça ifade etmeyi başaramazlar. Bütün ömürleri boyunca sevgi derdi yakalarını bırakmaz. Bunlar; tavşan, domuz ve at yılında doğanlarla evlenirlerse mutlu olurlar.

9. Maymun Yılı (1920, 1932, 1944, 1956, 1968, 1980, 1992, 2004, 2016): Bu yılda doğanlar, aileleri tarafından fazla nazlanmış insanlardır. Kurnaz ve akıllıdırlar. Kendilerinin diğer insanlardan üstün olduğunu sanırlar. Şöhret düşkünüdürler. Bunların başaramayacağı iş yoktur. Çok okurlar, bilgilerini artırmaya çalışırlar. Çok şey bilirler; etrafta olup biten her şeyden haberdardırlar. Özgürlüklerine düşkündürler. Gönül işlerinde mutluluğu zor yakalarlar. Maymun yılında doğanların ejder ve fare yılında doğanlarla evlenmeleri tavsiye edilir.

10. Tavuk Yılı (1921, 1933, 1945, 1957, 1969, 1981, 1993, 2005, 2017): Tavuk yılında doğanlar; mert, cesur, akıllı ve yeteneklidirler. Çalışmayı severler. Söz verdiklerinde mutlaka onu yerine getirirler. İçlerinden geçenleri çekinmeden söylerler. İyi giyinmeyi, güzel görünmeyi severler. Giyimleri ve zekalarıyla insanları hayran bırakırlar. Hayatları inişli çıkışlıdır. İhtiyarladıklarında mutlu bir hayat sürerler. Tavuk yılında doğanların sığır, yılan veya ejder yılında doğanlarla mutlu evlilikleri olur.

11. İt Yılı (1922, 1934, 1946, 1958, 1970, 1982, 1994, 2006, 2018): Bu yılda doğanlar; vefalı, temiz kalpli, sır saklamayı bilen, inanlı kimselerdir. Aynı zamanda hepsi neşelidir ve kılı kırk yarmayı sevmezler. Ama inatçılıkları da anlatılır gibi değildir. Her türlü adaletsizlik bu insanlara azap verir ve bu durumu düzeltene kadar da rahat etmezler. Sıkıntıda olanlara yardım etmek için ellerinden geleni yaparlar. Genelde bu yılın insanlarından çok iyi liderler ve yaşadığı topluma hizmet edecek kişiler çıkar. Nüktedandırlar. At, pars ya da tavşan yılında doğanlarla mutlu bir evlilik yapmaları uygun olur.

12. Domuz/Kara Geyik Yılı (1923, 1935, 1947, 1959, 1971, 1983, 1995, 2007, 2019): Bu yılda doğanların ömür boyu temizliklerine dikkat etmesi gerekir. Kirliliğin bu insanlar için tehlikeli olduğu söylenir. Azimlerinin sınırı yoktur. Dostları azdır, fakat bunlar dostları için kendilerini ateşe bile atarlar. Oldukça cesurdurlar. Çok saf ve biraz da sefildirler. Bu insanların kalbi çabuk kırılır. Esasen yumuşak huylu ve sakin insanlardır. Çok konuşmazlar; ancak haddinden fazla meraklıdırlar. Çok okurlar, her şeyden haberdardırlar. Dış

görünüşleri çok sadedir. Bu yılda doğanlar, tavşan ve koyun yılında doğanlarla evlenirlerse daha iyi olur⁸.

Osmanlı sahasında 18. yüzyılda (1757) kaleme alınan *Marifet-name* adlı eserde “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”nden söz edilmesi, yazarı tarafından bu eserde “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”yle ilgili bir şiir yazılması⁹ ve 19. yüzyılda yapılan Meriç Köprüsü üzerinde bu takvime ait hayvan figürlerinin bulunması Türkiye Türkleri arasında yakın zamanlara kadar söz konusu takvimin de yaşayageldiğinin birer delili olsa gerektir.

II. Mahmut döneminde Meriç nehri üzerinde (Edirne/Karaağaç yolu) 1833'te temelleri atılan ve Sultan Abdülmecit döneminde tamamlanan (1847) Meriç Köprüsü'nün ayakları içinde boşaltma gözleri vardır. Boşaltma gözlerinde karşılıklı ejder figürleri selyaranlar üçgen şekildedir. Edirne yönündeki birinci boşaltma gözünün kemeri üzerinde kemere sarılmış kabartma şeklinde karşılıklı ejder figürleri, sol tarafında ay içerisinde altı köşeli yıldız kabartması ve “On İki Hayvanlı Takvim” bulunmaktadır. Buradaki ejderin kötülüklerden koruyan bir tılsım ve su unsuru olarak bereket getirdiğine inanılırdı. “On iki Hayvanlı Türk Takvimi”ne göre ejder yılında çok yağmur yağmakta, o yıl bereket ve bolluk görülmektedir¹⁰.

Orta Asya ve Anadolu'daki mitolojik efsaneleri resimleyen Can Göknil'in “On İki Hayvanlı Türk Takvimi”ni resimler hâlinde canlandırması¹¹ da bu takvimin günümüz Türkiye'sinde bilindiğini ve modern sanat eserlerinin konusu olduğunu göstermektedir.

12 Temmuz 2006 tarihinde bir gazetenin spor sayfasında “12 Hayvanlı Türk Takvimi İle Tezahürat” başlıklı bir yazının yer almış olması da hâlâ bu takvimin Türkiye Türklerinin hafızasının bir köşesinde saklı olduğunu göstermektedir. Başında kısa bir açıklama bulunan söz konusu tezahüratın her paragrafında “On İki Hayvanlı Takvim”den bir hayvanın adı anılmaktadır. Aşağıda birkaç hayvan yılına ait tezahürat örneği veriyoruz:

- *Attığım seküz / Düşmanım öküz!*
- *Ölmeye ölmeye ölmeye gider / Ya sonuncu olacak yahut lider / Burası baş otağ buradan çıkış yok / Adamı damardan ısırır ejder!*
- *Kombinemi kaybettim var mı ki bulan / Gişenin önünde dolan baba dolan / Beslemişiz kulübün koynunda yılan!*
- *At, avrat, pusat, hasılat / Anlardan gayrısını kaldır çöpe at!*
- *Sürüler içinde formalı koyun / Hakem düdük çalınca başlıyor oyun.*
- *Rakipte it bulunur / Başında bit bulunur / Belanı arıyorsan / Stada git, bulunur!*¹²

Biz, bu bildirimizde sadece bir ortak kültür ögesinden söz ettik. Oysa Orta Asya toplumlarında ortak birçok kültür ögesi bulunmaktadır. Bunların birçoğu da uzak tarihle

ilgilidir. Ancak Kore toplumu ile Türkiye toplumu arasında yakın tarih birlikteliği de bulunmaktadır.

1950 yılında patlak veren Kore savaşına Türkiye Cumhuriyeti, fiilen katılmış ve 1950'den 1953'e kadar bölgede tugay büyüklüğünde bir kuvvet bulundurmıştır. Kunuri muharebesindeki başarılarıyla dikkat çeken Türk Tugayı, başta Koreliler olmak üzere bütün dünyanın takdirini kazanmıştır. Bu savaşta İngilizlerden sonra en fazla zayıyatı Türkler vermiş ve 741 askerimiz şehit olmuştur¹³. Söz konusu savaşta şehit düşen 741 kişiden biri de rahmetli dedemin göz bebeği biricik amcam Bekir Kara'dır. O, sizin yaşadığınız bu topraklar için can vermiştir.

Amcamın şehit düştüğü haberi gelince Rahmetli ninem ağıt yakmış mıydı bilemiyorum. Ancak Kunuri'de kendini çatışmanın içinde bulan Türk Tugayından geriye dönmeyen bir er için. Emirdağlı içi yanmış Anadolu kadını şu ağıdı yakmıştır:

*"Kore'ye gidiyor bir uzun çığra"¹⁴,
Allah'ın aşkına Eyüb'e uğra.
Eyüp bize, biz Eyüb'e doymadık,
Gelin alıp çeyizini dökmedik.
Ufacıktır şu Kore'nin evleri,
Benim gardaşımdır küçük beyleri."¹⁵*

Bu ağıtta bir Anadolu kadınının Kore'nin ileri gelenleri için "*Benim kardeşimdir küçük beyleri*" diye hitap etmesi, iki toplumun birbirine kendini ne kadar yakın hissettiğini göstermesi bakımından ilginçtir.

Benim doğup büyüdüğüm yerde¹⁶ Kore'de askerlik yapıp sağ dönenlere *Goralı* (Koreli) derler¹⁷. Türkçede "-lı/-li" eki, *İstanbullu* ve *Türkiyeli* örneklerinde olduğu gibi bir kimse- nin hangi şehir veya ülkeden olduğunu gösterir. Anadolu halkı, Kore'de savaşan erlerinin sizin ülkenizden olduğunu düşünmektedir.

Bizim toplumumuzda Müslümanların düşmanlarına karşı verdikleri savaşta ölene "şehit", sağ kalana da "gazi" derler. Ancak ne kadar ilginçtir ki, Kore savaşında böyle bir durum olmamasına rağmen aynı şekilde Kore'de ölenlere "şehit", kalanlara da "gazi" denilmektedir.

Bana ilginç gelen bu iç içelikler sanırım sizi de etkilemiştir.

Sözü daha fazla uzatmak istemiyor, beni sabırla dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyorum.

⁴ Fatih Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi.

E-mail: mehkara@yahoo.com Web: <http://www.mehmetkara.com>

¹ Turan, Osman, *On İki Hayvanlı Türk Takvimi*, 2. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2004, s. 15-16.
http://tr.wikipedia.org/wiki/12_Hayvanlı%C4%B1_T%C3%BCrk_Takvimi

² Turan, *age.*, s. 34-35; Abay, Ali Rıza, "Ulusal ve Uluslar Arası Kaynaşma Vasıtası Olarak Nevruz Geleneği", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 7, Kırgızistan 2003, s. 161.
<http://www.manas.kg/pdf/sbdpdf7/Abay.pdf>
http://dione.astro.science.ankara.edu.tr/muyes/ast_tar/al01b.pdf
http://tr.wikipedia.org/wiki/12_Hayvanlı%C4%B1_T%C3%BCrk_Takvimi

³ <http://www.maksimum.com/astroloji/haber/64/53045.php>

⁴ http://www.hurgokbayrak.com/yeni_sayfa_36.htm

⁵ <http://www.worldtalkradio.com/show/132/resource/Animal%20Zodiac%20at%20a%20Glance.pdf>

⁶ <http://tkdtutor.com/04Students/KoreanAstrology.htm>

⁷ <http://www.cangoknil.com/turkce/metin/kader.htm>

⁸ <http://www.turklehceleri.net/turktakvimi.htm>

⁹ İbrahim Hakkı, *Marifet-name* (Yayınlayan: Kırımı Yusuf Ziya), İstanbul 1330, s. 136-138.
<http://www.kayip.com/erzurumlu.ibrahim.hakki.nin.ansiklopedisi.marifetname.islami.eser.bolum26.php>
http://www.haber7.com/haber.php?haber_id=95694
<http://www.geocities.com/pasinler2002/leserleri.html>

¹⁰ <http://www.edirnedden.com/goster.php?id577>

¹¹ <http://www.cangoknil.com/turkce/index.html>

¹² <http://sporvizyon.zaman.com.tr/?bl23&hn11661>

¹³ www.muharipgaziler.org.tr/kore.doc
http://tr.wikipedia.org/wiki/Kore_Sava%C5%9F%C4%B1'nda_T%C3%BCrkiye

¹⁴ *çığra*, "çığır, yolak, patika" anlamındadır.

¹⁵ Yaldızkaya, Ömer Faruk, "Bir Kore Ağdı", *Erciyes Dergisi*, Sayı 221, Mayıs 1996, s. 6
<http://www.turkuler.com/yazi/yemenkore.asp>

¹⁶ Mersin'e bağlı Gülnar İlçesinin Çavuşlar Köyü.

¹⁷ Bu bildiriye hazırlarken bir tanıdığım, Elazığ'ın köylerinde de aynı şekilde Kore'de savaşmış sağ olarak dönenlere *Gorah* dendiğini bana aktardı.